

zo sneller emanciperen. In Nederlandse vluchtelingenopvangcentra worden geen speciale emancipatielessen gegeven. Wel wordt migranten verteld dat ieder mens in Nederland gelijk is, maar deze wetenschap maakt nieuwkomers niet in één klap tot seculiere liberalen. Integendeel, veel migranten, niet alleen mannen, ook vrouwen, zijn conservatiever dan hun landgenoten in het thuisland. In een onbekende omgeving klampen migranten zich vast aan bekend traditioneel gedachtengoed en dit geven ze ook hun kinderen mee.

DE ISLAM OMARM'D

Journalist Margalith Kleijwegt bezocht in 2004 de leerlingen en ouders van een vmbo-klas in Amsterdam-West. In haar boek *Onzichtbare ouders* gaf ze een ontluisterende inkijk in het isolement waarin met name Marokkaanse moeders leefden. Tien jaar later bezocht Kleijwegt dezelfde leerlingen opnieuw met de vraag hoe het nu met ze ging. Wat Kleijwegt opviel, is dat veel twintigers en dertigers de islam hebben omarmd. 'Lang was de veronderstelling dat kinderen van de tweede of derde generatie die hier opgroeien net als het gros van Nederland zou seculariseren,' zegt Kleijwegt. 'Die verwachting moeten we temperen. De islam speelt in het leven van veel migrantenkinderen een grote rol. Het geeft ze houvast.' Kleijwegt noteerde in haar nieuwe boek *Familie is alles* dat de migrantengemeenschap angstig en onzeker is. Moslims zijn bang hun eigenheid kwijt te raken. Ze hebben liever niet dat hun dochters trouwen met niet-gelovige Nederlandse jongens. Angstig conservatisme is een reden waardoor de integratie blokkeert.

Omdat de islam voor migranten zo belangrijk is, ziet Kleijwegt wel wat in het voorstel van Ahmed Marcouch, die voor de PvdA in de Tweede Kamer zit, om op basisscholen islamonderwijs te introduceren. In Duitsland geven speciaal opgeleide docenten inmiddels islamlessen aan schoolkinderen waarbij ze de nadruk leggen op tolerantie.

Ineke van Winden spant zich vanuit het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) in tegen kindhuwelijken. Zij ziet al lang dat de patriarchale cultuur in het Midden-Oosten botst met de westerse normen en waarden. In Syrië, maar ook in de vluchtelingenkampen in Libanon en Turkije huwen ouders hun minderjarige dochters uit in de hoop dat hun echtgenoot ze wel bescherming kan bieden. Wereldwijd trouwen jaarlijks 15 miljoen minderjarige meisjes. In Nederland vroegen het afgelopen jaar zeker 34 Syrische kindbruiden asiel aan. Inmiddels is hier een wet ingevoerd die de geldigheid van deze huwelijken niet langer erkent.

Van Winden benadrukt het belang om betrokkenen uit te leggen waarom huwelijken met 13-jarige meisjes hier verboden zijn. Maar net als Kleijwegt meent ze dat we ons geen illusies moeten maken dat alle migranten heel snel het westerse normen- en waardenpatroon geheel zullen omarmen. 'In hun behoefte aan identiteit houden mensen vast aan dat wat ze kennen. Integratie kost tijd. We kunnen niet anders dan onze Nederlandse spelregels duidelijk blijven uitleggen, zowel op de asielzoekerscentra als op gemeentelijk niveau. Liefst met inzet van mensen uit de eigen etnische gemeenschappen die kunnen vertellen hoe het hier werkt.'

LUSTEN BEHEERSEN

Het ter discussie stellen van de ongelijkwaardige positie van vrouwen in de moslimwereld is delicaat, omdat het thema gekaapt lijkt door islamofoben en rechtse conservatieven die anders nooit zoveel op hebben met de vrouwenzaak. De angst om

de eigen gemeenschap af te vallen of misbruikt te worden door het rechtse, populistische kamp, weerhoudt veel moslima's ervan zich openhartig uit te spreken over het onderwerp. Zo ook Naema Tahir, auteur van *Gesluisde vrijheid: de moslima in de moderne wereld*, voorheen publiekelijk zeer uitgesproken op dit thema. Nu is ze voorzichtig in haar uitspraken over emancipatie van de moslimgemeenschap, omdat ze de gemeenschap erg divers en complex noemt. 'Ik zit al ruim vijftien jaar op dit thema. Het debat over moslims is zo'n gevoelig onderwerp, de laatste jaren heb ik me voorgenomen om bescheiden aan de discussie deel te nemen.'

Jurist Nadia Benaissa van Meld Islamofobie, vindt het ongepast dat anderen zich met de emancipatie van moslims menen te moeten bemoeien. 'Vrijheid en gelijkwaardigheid gaan niet om wat anderen voor jou geschikt achten, maar over je eigen visie. Ciska Dresselhuys zei een keer dat vrouwen met een hoofddoek niet bij *Opzij* hoefden te solliciteren. Als een vrouw die er zelf voor gekozen heeft de hijab te dragen, voelde ik mij ronduit beledigd en onbegrepen. Notabene door iemand waarvan ik dacht dat ze, net als ik, voor vrouwenrechten streed.'

Benaissa's mening staat recht tegenover die van de Egyptische moslimfeministe Mona Eltahawy, die het verbod op het dragen van een nikab, dat Nederland gedeeltelijk gaat invoeren, van harte ondersteunt. 'Ik word echt woedend wanneer mensen zeggen dat ik als feminist het recht van een vrouw om een nikab te dragen moet ondersteunen. Wie beweert dat de nikab een feministisch issue is, zet het →

'RUTTE WIL NIET DAT VROUWEN HUN KLEDING AANPASSEN, BUSSEMAKER HOOPT OP DEBAT, MAAR DE PRAKTIJK VAN ALLEDAG IS ANDERS'